

Fly me to the moon

Un estudi lingüístic contrastiu dels verbs de moviment

Meritxell Garcia i Sánchez

Tutor: **Jaume Mateu i Fontanals**

Consultora: **Ona Domènech**

Juny 2010

Universitat Oberta de Catalunya

ÍNDIX

	<u>pàgina</u>
1. Introducció: Les llengües i el moviment.....	3
2. Les llengües <i>verb-framed</i> i les <i>satellite-framed</i> : Un marc per a l'anàlisi dels verbs de moviment	4
3. <i>El Hòbbit</i> o l'aventura dels personatges	8
3.1. "The show must go on" Els verbs de moviment neutres.....	9
3.2. "Something in the way they move" Els verbs de moviment de manera.....	12
3.2.1. En Bilbo, els nans, en Gandalf i els goblins.....	14
3.2.2. Els llops.....	20
3.2.3. Les àligues.....	22
3.2.4. El paisatge.....	25
4. Conclusions	26
5. Bibliografia	28
6. Annexos	30

1. Introducció: Les llengües i el moviment

Una de les dificultats amb què ens trobem els professors d'anglès quan estem a classe és oferir una traducció adient i acurada d'algunes paraules angleses. Sovint, la pregunta *what is the meaning of...?* requereix un resposta acompanyada d'una llarga explicació de quin significat té aquell terme, ja que una traducció literal al català podria no transmetre tots els matisos del mot anglès.

Treballant una cançó a classe, un alumne va demanar-me el significat del verb *creep*. El vers que no entenia deia *...and all god's children crept out the back door* i la resposta va ser que *creep* volia dir *to move close to the ground using arms and legs*, és a dir, en català, arrossegar-se. La pregunta següent va anar enfocada cap a *out*. Alguna cosa no s'acabava d'entendre: "arrossegar-se fora? Però, exactament, com queda aquesta frase en català?". El tema era complicat, perquè la traducció més adient per a aquella frase era "i tots els fills de déu van sortir per la porta del darrere (arrossegant-se o de puntetes, sense fer soroll)"[trad. pròpia]. La pregunta consegüent era la que temiblement m'esperava: "però d'on treus el verb sortir?"

El treball que avui es presenta és fruit del plantejament d'aquestes preguntes que incomoden i fan prendre aire profundament als professors d'anglès abans d'intentar explicar alguns punts controvertits de les estructures gramaticals de les llengües que tracten: com es pot dir el mateix en dues llengües tan diferents com l'anglès i el català sense perdre informació a l'hora de traduir-les? I, concretant més el tema del treball, com es poden traduir uns verbs de moviment de desplaçament físic anglesos al català quan aquells tenen una informació inclosa en el significat que els de la nostra llengua no tenen?

Per fer aquesta tasca de recerca sobre el funcionament dels verbs de moviment amb desplaçament en anglès i en català hom s'ha basat en un capítol de la novel·la de John Ronald Reuel Tolkien, *El hòbbit* i la seva traducció al català feta per Francesc Parcerisas (1983). S'han analitzat les estructures gramaticals de les dues llengües partint de l'obra anglesa i s'ha intentat mostrar, mitjançant la comparació d'aquestes estructures, que l'anglès i el català són unes llengües divergents en la utilització dels verbs de moviment de desplaçament.

A més de fer aquesta anàlisi contrastiva de les dues llengües, en aquest treball també s'ha intentat descriure i proporcionar diferents propostes per resoldre aquesta divergència i mostrar que, sovint, perdre algun tipus d'informació del verb en la versió original no és essencial per al desenvolupament de l'acció en català i, en el cas d'afegir tots els matisos del verb anglès, la versió catalana es converteix en una opció massa pesant perquè quedi natural.

Així doncs, en aquest treball no es pretén fer un estudi exhaustiu sobre els verbs de moviment en anglès i la seva correspondència en català, però sí que s'ha intentat donar una visió de les diferències bàsiques entre aquestes dues llengües tenint en compte els estudis que s'han fet comparant l'anglès amb altres llengües i aportant, si més no, idees que puguin inspirar futurs treballs.

2. Les llengües *verb-framed* i les *satellite-framed*

S'han fet molts estudis per intentar analitzar i dissecar les estructures de les llengües. Contrastar aquestes estructures no sempre és ben vist per alguna vessant de la lingüística generalista, però tal com argüeix Maria Josep Cuenca (2002:11): "El contrast lingüístic sol orientar-se més a l'establiment de diferències entre llengües i varietats d'una llengua, fins al punt que posen de manifest trets que, sense una anàlisi contrastiva queden sovint encoberts".

L'anàlisi contrastiva és, doncs, una eina fonamental en l'estudi de les llengües i un dels més importants és un estudi fet per Slobin (1996:197), que consistia a demanar a un nombre de persones d'edat i procedència diversa que expliquessin una història sobre una granota basant-se en uns dibuixos i, d'aquesta manera, es proposava constatar i contrastar la utilització dels verbs de moviment en diferents llengües.

De l'estudi d'Slobin esmentat més amunt es va extreure com a conclusió que els narradors d'aquestes històries produeixen narracions més riques lèxicament si tenen com a llengua primera l'anglès: utilitzen un ventall més ampli i nombrós de verbs de moviment que inclouen una informació que altres llengües proveeixen mitjançant uns complements afegits a l'acció. Sembla que la narrativa anglesa utilitza més adjunts de relació amb l'espai físic i para més atenció als detalls del trajecte que altres llengües. Aquest altre grup de llengües, en canvi, limita la informació sobre l'entorn, utilitza un grup més petit de verbs de moviment i descriu un trajecte d'una manera més pobra, moltes vegades obviant informació.

Ens trobem, doncs, en el nus de com es pot dir el mateix en llengües diferents i veure quina informació és important deixar clara. En obres literàries s'ha de tenir en compte la voluntat de l'autor a l'hora de traduir qualsevol idea i la riquesa del llenguatge no pot quedar malmesa per una traducció incorrecta o incompleta.

És per aquesta raó que l'anàlisi contrastiva de les llengües és cabdal: per deixar clar que hi ha informació important inherent a les paraules que ha de ser esmentada d'alguna manera perquè la imatge mental que es faci el lector de l'obra traduïda sigui la mateixa que la que té el lector de l'obra original. I els verbs de moviment són, en aquest aspecte, d'un gran valor per intentar reunir totes les característiques de l'acció.

Cuenca (2002:11) resumeix uns estudis de Talmy (1985, 1991) que ens podrien donar unes primeres bases per al tractament dels verbs de moviment en anglès i en català. Segons aquest últim autor, tal com diu Cuenca, l'escena del moviment està constituïda per una sèrie de conceptes formats per uns components:

- Components centrals de l'acció:
 - la figura** : és la protagonista de l'acció, el personatge que executa el moviment
 - el fons**: constituït per l'entorn per on es mou la figura
 - el moviment**: és l'acció de desplaçament que fa la figura
 - el trajecte**: la direcció en què es mou el personatge
- Components opcionals de l'acció:
 - la manera**: forma en què s'executa el moviment
 - la causa**: la raó per la qual el personatge es mou

En anglès, generalment, el verb incorpora el moviment i la manera, l'ajuda un satèl·lit (preposició o partícula) que expressa el trajecte i el fons és indicat per un complement. Utilitzant un exemple clàssic del contrast lingüístic proveït per Cuenca:

Exemple 1

Bleriot	flew	across	the Channel
figura	moviment + manera	trajecte	fons

Aquesta estructura donaria uns resultats no prou acceptables per a una traducció al català (*Bleriot va volar a través del Canal), ja que en català el verb incorpora el moviment i el trajecte; el fons ve indicat per un complement i la manera, moltes vegades obviada en les traduccions, apareix en forma de complement circumstancial:

Exemple 2

Bleriot	cruzó / va creuar	el Canal	en avión / amb avió
figura	moviment + trajecte	fons	manera

Slobin (2004), seguint els passos i les idees de Talmy, explica que les llengües es poden dividir en llengües *verb-framed* i llengües *satellite-framed*.

Les llengües *verb-framed*, entre les quals hi ha les llengües d'arrel romànica (el francès, el gallec, l'italià, el portuguès, el català, el castellà), d'arrel semítica (l'àrab marroquí, l'hebreu), el turc, l'euskera, el japonès i les llengües de signes americana i neerlandesa, es recolzen en verbs mono morfèmics de direcció, però necessiten algun tipus de complement per transmetre la forma del moviment. A les llengües *verb-framed* o de marc verbalitzat, com diu González Escolano (2001), els verbs indiquen el trajecte que es fa en el desplaçament físic, és a dir, la informació del moviment i del trajecte que es fa durant aquest moviment estan englobades en una mateixa paraula. Aquest és el cas de verbs com *pujar*, *baixar*, *creuar...* i que il·lustrarien l'exemple de la taula 2.

Les llengües *satellite-framed* o de marc satel·litzant (González Escolano 2001) són les llengües d'arrel germànica (també podríem incloure les eslaves, com el rus, el polonès, el serbocroat, l'ucraïnès; les finoúgriques com el finès i l'hongarès, i les sinotibetanes, com el xinès mandarí) i són llengües que usen partícules verbals per transmetre el trajecte però, a diferència dels verbs de les llengües *verb-framed*, porten inclosa la informació de la manera com s'executa aquest moviment. Aquests verbs, en general, contenen més informació i, en una seqüència de diferents moviments, només amb les preposicions o partícules és suficient per transmetre direccions consecutives cronològiques sense repetir el verb.

De la mateixa manera que Slobin fa aquesta divisió entre llengües, també resumeix les situacions locatives esmentades per Talmy (1985). Aquestes situacions locatives ajuden a especificar el moment del moviment per poder analitzar tots els components en un esdeveniment. Així, en qualsevol procés de moviment en anglès, generalment, podem trobar els elements següents: *a)* el personatge, *b)* el moviment, *c)* el trajecte, *d)* la manera del moviment i *e)* l'espai físic on es troba el personatge en moviment. I per il·lustrar com tots aquests elements es poden donar en una sola frase, Slobin proposa la següent, extreta de l'obra de Tolkien:

Exemple 3

Dori	climbed	out	of the tree
personatge	verb moviment + manera	trajecte	espai físic

Tenint en compte tota aquesta informació, es fa palès que, dins del mateix marc conceptual d'un esdeveniment que implica moviment, les llengües *verb-framed* i les *satellite-framed*, com són el català i l'anglès, resolen l'expressió de l'acció de forma diferent i la dificultat apareix quan el traductor de llengües d'emmarcament verbal ha de traduir una obra d'una llengua de marc satel·litzant.

Arribem, doncs, a la qüestió bàsica per a l'anàlisi de les estructures lingüístiques de verbs de moviment i per a la traducció de dues llengües d'estirp diferent com són l'anglesa i la catalana.

Prenem una frase amb component de moviment d'una llengua *satellite-framed* com és l'anglès. Aquesta llengua té un ventall enorme de verbs de moviments que expressen la manera com es produeix l'acció, però que no expressen la direccionalitat. Verbs com *creep*, *hop*, *wander* ens expressen un moviment fet d'alguna manera, però no ens indiquen cap on van. Per poder-ho fer, la llengua anglesa combina aquests verbs amb una llarga col·lecció de satèl·lits (preposicions o partícules) que dirigeixen el desplaçament del moviment. Així, *creep*, que només ens indica com és el moviment, acompanyat de *out*, *in*, *down*, etc. també ens expressa el trajecte.

Moltes vegades, però, aquestes estructures són encara més complicades a l'hora de traduir, com quan s'utilitza més d'un satèl·lit. Els satèl·lits, en anglès, ajuden a confegir el trajecte de l'acció i amb més d'un, el moviment de desplaçament, que en un principi era únic, es pot convertir en un trajecte tan complex que el traductor català no es vegi capaç de traduir si no és que ho faci en diverses frases que complementin la idea principal. Una frase com, per exemple, *he crawled back away from the edge* no és possible de traduir al català si no és que utilitzem altres recursos per a no deixar-nos cap aspecte de l'original sense comunicar.

Els verbs de moviment en anglès ofereixen un gran repte per als traductors catalans (i en general per als de totes les llengües de marc verbalitzant) atès que les estructures lingüístiques catalanes no s'adapten fàcilment a les anglosaxones. En anglès ens trobem que els verbs de moviment poden jugar amb un nombre molt gran de partícules diferents (no només amb partícules de preposicions, que confegirien els verbs preposicionals, sinó també amb els anomenats *phrasal verbs*, que no només aporten moviment, sinó que afegeixen un significat diferent al que tindrien les dues parts del verb si estiguessin separades). Per tant, ja que al verb català li manca incloure la manera com s'executa l'acció d'un moviment, però no el trajecte, la partícula del verb anglès es converteix, en la traducció, en el verb principal, i la manera del verb anglès es tradueix com un circumstancial de mode:

he **ran across** the field
↓
ell va **creuar** el camp **corrents**

Així, doncs, a l'hora d'enfrontar-nos a fer les traduccions d'estructures lingüístiques d'esdeveniments de moviment de l'anglès al català i de poder fer una anàlisi contrastiva de les estructures en aquestes llengües, cal tenir en compte aquest recurs i, tal i com veurem més endavant, cal no perdre-ho de vista en la comparació d'estructures que trobem en el capítol VI de la novel·la de John Ronald Reuel Tolkien, *El hòbbit*.

3. El hòbbit o l'aventura dels personatges

El capítol que es treballa per il·lustrar aquesta dicotomia entre les llengües *verb-framed* i *satellite-framed* és el capítol VI de l'obra *The Hobbit or There and Back Again*, de J.R.R. Tolkien: *Out of the frying-pan into the fire*.

En aquest capítol, el protagonista, en Bilbo Baggins, després d'escapar-se del cau dels goblins, fuig amb els seus amics nans i el mag Gandalf per unes terres estranyes i perilloses. En aquesta fugida, després d'una accidentada baixada provocada per una allau de pedres, cauen en poder dels wargs i quan tots es pensen que la seva aventura arriba a la seva fi, de cop i volta, apareixen les àligues, que els salven d'una mort segura.

En tota aquesta aventura és fàcil constatar que hi ha una enorme sensació de velocitat i moviment: tots els personatges es mouen constantment en un entorn proveït de comptades descripcions, però fins i tot, en les poques descripcions estàtiques de l'entorn que fa Tolkien, el vocabulari emprat és un vocabulari que transmet ritme i moviment, tal com veurem més endavant quan analitzem contrastivament les estructures del text.

Tal com hem apuntat anteriorment, la comparació i la contrastació de dues llengües tan diferents com són l'anglesa i la catalana es converteix en un repte a l'hora d'establir pautes de com es comporten en el tractament del moviment amb desplaçament i poder fer una valoració de les dificultats que aquestes diferències comporten a l'hora de fer un exercici de traducció. Els recursos retòrics de cada llengua són específics i limitats en cada una d'elles, i adequar aquells per assolir una traducció satisfactòria no deixa sinó de ser un tasca enriquidora i allisonadora.

Per treballar aquestes estructures lingüístiques de moviment en aquest capítol del *Hòbbit* cal que fem esment que partim d'uns antecedents. Els nostres personatges estan en un punt de la novel·la pel progrés d'una aventura que va començar cinc capítols abans. Han patit una evolució i, en aquest punt, ja tenim una idea de com són físicament, de les limitacions físiques que poden tenir i de l'entorn en què es mouen. I, coneixent els personatges, la imatge del moviment que aquests poden fer també ens ve d'alguna manera inferida en les descripcions anteriors recolzades pels verbs de moviment utilitzats en la narració d'aquestes aventures. Així, el hòbbit, els nans i en Gandalf tenen uns moviments molt similars; els goblins, per la seva mida i força, tenen unes altres característiques cinètiques; els llops es mouen de forma diferent que els personatges de forma humana i, per últim, les àligues despleguen unes altres propietats no utilitzades anteriorment en el relat. Cal no deixar d'esmentar, però, l'entorn, present en tots els moviments dels protagonistes que, si bé no és personatge actiu dins la novel·la, ajuda a proveir de moviments intensos a tots els que envolta.

Arribem, doncs, al punt que la descripció de com es mouen els nostres personatges és un aspecte que s'ha de tractar partint de la novel·la original. L'anglès, com llengua de marc satel·litzant, ens proporciona tota una informació addicional que no ens proveeix el català i fa que, a l'hora de traduir una obra anglesa, el traductor hagi d'emprar els recursos literaris necessaris que permetin una traducció el més acurada possible dins de les limitacions de la llengua catalana. De la mateixa manera, el fet que el català sigui una llengua d'emmarcament verbal ajudarà a acotar el trajecte d'aquest moviments sense dificultar la traducció.

Els verbs de moviment que apareixen en aquest capítol són molt diversos i molt rics en els seus significats (taula 1 de l'annex). Es podrien agrupar de moltes maneres diferents però, prenent una mica de distància dels estudis fets anteriorment -que ja s'han esmentat en aquest treball en els apartats anteriors-, s'ha optat per agrupar els verbs de moviment amb desplaçament físic en dos grups: els verbs neutres i els verbs saturats amb manera, seguint una mica amb la línia de classificació entre *verbs direccionals* i *verbs de manera de moviment* (Mateu, 2002)

3.1. The show must go on (els verbs neutres de moviment)

Els verbs neutres de moviment són aquells que hem considerat que no especifiquen cap característica addicional per ells mateixos, només indiquen que hi ha un desplaçament. Com es fa aquest desplaçament i cap a on o des d'on es produeix no ve indicat en el cos del verb, sinó que és ajudat per complements verbals, preposicions o partícules.

Els verbs "neutres" que es troben en aquest capítol són verbs com *go* (*anar*), *come* (*venir*), *travel* (*viatjar*), *pass* (*passar*), *get* (*arribar*). Són verbs generalitzants, és a dir, verbs que indiquen un moviment general i no concret, ni en la manera com s'efectua, ni en el trajecte que fan, encara que alguns d'ells sí infereixen un punt d'arribada (*come*) o un punt de procedència (*go*), però en qualsevol cas, no especifiquen un trajecte complert:

- (1) "*I seem to have **got** right to the other side of the Misty Mountains...*" p.101
"Em penso que he **anat a parar** de dret a l'altre costat de les Muntanyes Boiroses..." p.89
- (2) "*Where, and O where can Gandalf and the dwarves have **got** to?...*" p.101
"Cap a on dimonis poden haver-se **ficat** en Gandalf i els nans?" p.89
- (3) "*...or I **go** and leave you here to get out of the mess...*" p.102
"...jo **me'n vaig** i us deixo aquí plantats i ja us les apanyareu peti." p.90
- (4) "*whatever did you want to **go** and drop him for Dori?...*" p.102
"Es pot saber per quins set sous el va deixar caure, Dori?" p.90

Com es pot veure, tant en la versió anglesa com en la seva traducció al català, els verbs emprats són verbs poc saturats d'informació addicional. El verb *get* (1), (2) i (3) és traduït per *anar a parar* i *ficar-se* i tant en anglès com en català, el significat només ens informa que hi ha moviment. Cal fer esment, però, que moltes vegades, com anirem veient, algunes traduccions no són gaire fidedignes al moviment original, tal com veiem en l'exemple (3), on el traductor ha utilitzat un recurs idiomàtic per a traslladar al lector català la mateixa sensació del personatge enfadat. *Get out of de mess* podria haver estat traduït perfectament com *sortir d'aquest embolic, d'aquest enrenou* o, fins i tot, *d'aquest merder* i, en canvi, ha utilitzat una frase com *apanyar-se-les peti qui peti*. Es podria haver triat una traducció més semblant a l'original i no perdre el sentit del verb de moviment? No creiem que una opció com: *o marxo i us deixo que us en sortiu tots sols d'aquest merder* fos gaire inadequada.

Tot i que aquests verbs neutres no estiguin saturats amb la manera, sí que porten bastant sovint una preposició o partícula adjunta que dóna trajecte al moviment. L'anglès, com a llengua de marc satel·litzant, basa tots els trajectes dels verbs de moviment en aquest pilar i, per tant, les preposicions o les partícules esdevenen un punt essencial en el tractament de la llengua: els trajectes que transmeten aquestes preposicions o partícules són els que estan inferits en els verbs catalans.

Així, doncs, els verbs "neutres" van acompanyats per una llarga llista de preposicions i partícules que tenen un paper molt important a l'hora de buscar una paraula adient per poder fer la traducció. Per exemple, el verb *go* (5) (11) va acompanyat de *back* (6), *on* (7) (9), *up* (8), *away* (12), *down* (13) i està traduït com a *recórrer, tornar, seguir, augmentar, avançar, seguir endavant, ocultat, saltar avall* i, fins i tot, traduït per una estructura amb un verb el·líptic en català (12): *fora d'aquí*.

- (5) "*We have **gone** miles and miles, and come right down through the heart of the mountains and are now on the other side...*" p.106
"Hem **recorregut** moltes milles, i hem davallat fins al cor mateix de les muntanyes, però ja som de l'altra banda..." p.94
- (6) "*He wondered whether he ought not, (...) to **go back into** the horrible, horrible, tunnels...*" p.101
"Es preguntava si , (...) no hauria de **tornar a** aquells túnels horribles, horribilíssims..." p.89
- (7) "*...Gandalf was saying that they could not possibly **go on** with their journey...*" p.102
"...en Gandalf els deia que no podien **seguir** viatge de cap de les maneres..." p.90
- (8) "*...Bilbo's reputation **went up**...*" p.103
"...la reputació d'en Bilbo (...) **augmentà**..." p.90
- (9) "*As they **went on**...*" p.106
"Mentre **avançaven**..." p.94

- (10) "*They still **went on** and on...*" p.106
"**Seguien** sempre **endavant**..." p.94
- (11) "*The sun had long **gone** behind the mountains...*" p.108
"El sol ja feia estona que s'havia **ocultat** darrera les muntanyes..." p. 95
- (12) "***Go away!**...*" p.116
"Fora d'aquí!..." p.102
- (13) "*Soon larger bits of split stone **went clattering down**...*" p.107
"...; aviat fragments més grossos de roques clivellades **saltaren avall** amb grans patacades,..." p.94

En el cas (6), per exemple, veiem clar que el verb neutre (*go*) només indica un moviment de desplaçament. Acompanyant-lo, tenim una partícula adverbial (*back*) lligada semànticament al verb (*anar endarrere*, és a dir, *tornar*) i la preposició *into*, que introdueix un circumstancial (*into the horrible, horrible tunnels*) i, per tant, ens indica el trajecte que ha de seguir aquest moviment (*anar endarrera cap a dins de*). La traducció en aquest cas a una llengua de marc verbalitzant simplifica enormement la tasca, ja que el verb porta inferit el trajecte (*tornar*) i el context ens proporciona el destí del desplaçament (*túnel*), per la qual cosa no és necessari traduir la preposició *into* (*cap a dins*)

Al verb *get* l'acompanyen les partícules *by* (14), *over* (15), les quals també expressen el trajecte que ha de fer el personatge. Aquest trajecte està enunciat en el verb en català que ja està saturat amb aquesta informació.

- (14) "*And then he sat down in the entrance and I could not **get by**.*" p.104
"Però aleshores s'ha assegut a l'entrada i no hi havia cap forma que pogués **passar-hi**". p.92
- (15) "*Or soon there will be no **getting over** the mountains at all.*" p.105
"O aviat no hi haurà manera de **travessar** les muntanyes." p.93

Come és un altre dels verbs neutres que no expressen la manera i que habitualment porten el component que indica el trajecte. Si bé aquest verb sí que indica el punt final del trajecte (el trajecte acaba on està el personatge narrador) necessita les preposicions o les partícules per acabar de concretar la totalitat del moviment: *at* (16), *down* (17) (18), *along* (21).

- (16) "*...he **came at** me to kill me...*" p.104
"...ell **vingué** a matar-me..." p.92

En català, el verb *come* té el seu equivalent en el verb *venir*, però, a la traducció, la partícula que acompanya el verb es verbalitza i es transforma en un verb saturat amb el trajecte que, en anglès, proporciona el satèl·lit (17) i (18). El significat inherent del verb *come* és que algun ésser més enllà del punt on és el personatge narrador en aquell moment comença un desplaçament

d'aproximació a aquest. Depenent d'on estigui aquest narrador la partícula serà una o una altra. Així, en (17), (18), (19) i (20) el narrador es troba en un punt més baix que l'ésser que fa el trajecte i això és transmès per la partícula *down*. *Down*, d'aquesta manera, en (18) i (19) es transforma en verb en la llengua de marc verbalitzant, ja que en català un verb no pot indicar dos trajectes (o *venir* o *baixar/davallar*) i en lloc d'utilitzar els dos conceptes, el traductor prefereix perdre una informació que, en realitat, ja coneixem pel context.

- (17) "*...and slowly circling ever round and round they **came down**, down, down, towards the ring of the wolves...*" p.115
"...i sense parar de descriure cercles, van **anar baixant**, baixant, baixant cap a la rotllana dels llops..." p.101
- (18) "*...**come down** little birds...*" p.116
"...**baixeu** ocellets..." p.102
- (19) "We have gone miles and miles, and **come right down** through the heart of the mountains and are now on the other side..." p.106
"Hem recorregut moltes milles, i hem **davallat** fins al cor mateix de les muntanyes, però ja som de l'altra banda..." p.94
- (20) "*Goblin soldiers would be **coming down** from the mountains*" p.113
"**Començarien a arribar** des de les muntanyes els soldats goblins" p.98
- (21) "*...why he could not stick to his friends and **come along** with them*" p.102
"...per què no es havia pogut seguir i **sortir** amb ells" p.90

3.2. Something in the way they move.... els verbs de manera de moviment

Els verbs que porten associada la manera són aquells verbs que apareixen en llengües com l'anglès, llengües que són tipològicament *satellite-framed* i, per tant, estan saturats amb un tipus d'informació que les llengües *verb-framed* complementen d'una altra manera. L'anglès, com a llengua de marc satel·litzant, ha desenvolupat un corpus de verbs de moviment saturats amb la manera molt important i, moltes vegades, traduir aquesta llengua a una llengua de marc verbalitzant es converteix en tot un repte.

Malgrat la dificultat de traspasar tota la informació d'una llengua a una altra, alguns dels *manner verbs* usats en anglès tenen els verbs que expressen la mateixa idea en català. No podem dir que són verbs neutres, perquè impliquen un mode d'execució del desplaçament, però sí que en les dues llengües estan saturats de la mateixa manera:

- (22) "*He wandered on and on...*" p.101
"Errà d'una banda a l'altra,..." p.89
- (23) "*He still wandered on, out of the little valley, over its edge, and down the slopes beyond;*" p.101
"Seguí **caminant** a la ventura, **més enllà** de la petita vall elevada, **per damunt** de la carena, i **avall** per les vessants que seguien;" p.89

En els exemples (22) i (23) podem veure que el verb *wander* té el mateix significat que el verb *errar* en català. Tal com ens mostra la traducció d'aquests verbs als diccionaris consultats¹ "*wander: to go idly or aimlessly about; to follow or extend along a winding course; to roam over*" s'ajusta perfectament al significat del verb català *errar*: "*anar a l'atzar, d'una banda a l'altra*". En l'exemple (23) el traductor hagués pogut perfectament tornar a utilitzar el verb *errar* en la seva traducció, ja que en l'original també el repeteix.

Tanmateix, malgrat que hi ha verbs de moviment que estan saturats amb la manera en català, la seva traducció no és tan fàcil. El fet que la llengua anglesa sigui una llengua de marc satel·litzant implica que apareixen altres components a la frase vinculats estretament al verb. Els verbs anglesos estan saturats amb la manera i acompanyats per preposicions o partícules que indiquen el trajecte. Els verbs catalans poden estar saturats amb la manera, però a l'hora de tractar el trajecte, en la traducció veiem que l'estructura resultant no queda natural ni fluïda. Per tant, el verb català ha de triar quin aspecte satura dins del verb i quin aspecte l'acompanya mitjançant altres recursos, com els complements circumstancials o els adverbis.

- (24) "*...rubbish and small pebbles rolled away from their feet;*" p.107
"...el reble i les pedres petites es **posaren a rodolar** sota llurs peus;" p.94

A l'exemple (24) podem veure que, efectivament, el verb *roll* en anglès té el seu verb corresponent en català, *rodolar*, però el fet que en anglès el verb tingui la partícula *away* vinculada al trajecte fa que a la traducció catalana, en aquest cas, s'hagi de triar pel mode de l'acció abans que pel trajecte del desplaçament.

Podem dir, doncs, que en tant que l'anglès prefereix incloure la manera en el verb i el trajecte l'acompanya en forma de preposicions o partícules, el verb català prefereix incloure-hi el trajecte del desplaçament i fer-se acompanyar per circumstancials o adverbis per expressar la manera.

Fent una enumeració dels verbs de moviment emprats en aquest capítol del *Hòbbit* podem establir que els verbs utilitzats són: *wander, creep, slope, crawl, run, dash, step, jump, walk, squeeze, nip, trudge, roll, slide, swing, limp, push, march, swarm, scuttle, climb, scramble, trot, clamber, leap, rush, flee, sweep,*

¹ Els diccionaris consultats són per a l'anglès: *Longman Dictionari of the English Language* (1985). Essex: Longman i per al català: Institut d'Estudis Catalans (1995). *Diccionari de la Llengua Catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana i Edicions 62 i Institut d'Estudis Catalans. *DIEC2*. [En línia].

circle, wind, swoop, spring. Els verbs es poden agrupar depenent dels personatges que executen els moviments: no és el mateix un moviment que fa un gobbling que el que fa una àliga i, fins i tot, tal com ja s'ha dit anteriorment, l'autor també emprà aquest tipus de verbs en la descripció dels paisatges i els converteix en personatges actius dins del transcurs de l'aventura.

3.2.1 En Bilbo, els nans, en Gandalf i els goblins

Els verbs utilitzats per aquests personatges són verbs de moviment vinculats al terra. Tots estan relacionats semànticament amb un desplaçament en què intervenen dues cames i dos braços, tant en el seu desplaçament lineal damunt del sòl com en el desplaçament d'escalar.

Creep: *to move along slowly with the body close to the ground; to crawl on all fours; to go timidly or cautiously so as to escape notice.*

- (25) "*He **crept forward** carefully.*" p.101
"*S'hi **acostà** amb moltes precaucions.*" p.89
- (26) "*He **crept** still nearer,...*" p.102
"*S'**arrossegà** fins a situar-se més a prop...*" p.90
- (27) "*...oh, just **crept along**, you know -very carefully and quietly.*" p.103
"*...això rai, **arrossegant-me** a poc a poquet, anant amb compte i ben callat.*" p.91
- (28) "*..., as long lines of the wicked folk **crept down** the hillsides **from** their gate and wound into the wood.*" p. 114
"*..., mentre llargues corrues d'aquells éssers perversos **brollaven des de** llur porta escampant-se muntanya avall i serpentejant cap al bosc.*" p.101

El verb *creep* va acompanyat de les partícules *forward* (25), *along* (27) i *down* (28), que indiquen el trajecte del desplaçament. Tal i com veiem a la definició de *creep*, aquest és un moviment que es fa lentament i amb precaució, per passar desapercebut i amb el cos tocant al terra o a quatre grapes. El traductor en aquest cas opta per traduir aquest moviment utilitzant els verbs *arrossegar-se* (26) i (27), *acostar-se* (25) i *brollar* (28), sent el més fidedigne a l'original l'opció d'*arrossegar-se*. En totes les traduccions, però, s'ha hagut de prescindir del trajecte especificat per les partícules: *forward*, en el sentit de cap endavant; *along*, en el sentit de moviment lineal i *down*, per especificar que té un sentit de baixada (encara que en aquest cas, el sentit de baixar és conferit no en el verb, sinó vinculant *avall* al mot *muntanyes*: d'aquesta manera, el trajecte que no pot transmetre el verb el transmet l'adverbi posposat al nom). El traductor opta, també, per usar el verb *brollar* permetent-se la llicència de fer un símil amb el moviment que fa l'aigua quan baixa lliscant pel pendent de les carenes.

Crawl: *to move on hands and knees; to move slowly in a prone position (as if) without the use of limbs; to move or progress slowly or laboriously.*

- (29) "...as he **crawled into** the bushes at the edge of the dell." p.102
"...es **ficava** per entre els matolls als marge mateix de la fondalada." p.90

En aquest exemple podem veure com la manera és elidida a la traducció. El verb català prioritza el trajecte (*ficar, posar o passar cap endins*) en detriment de la manera. Cal dir, però, que per context, ja sabem en quina posició està el personatge. Unes línies anteriors descriuen en quines circumstàncies estava el personatge i la seva situació respecte l'entorn, per tant, el lector català pot inferir les condicions i la manera del desplaçament sense ser aquesta explicitada cada vegada.

Dash: *to move with sudden speed; to smash.*

- (30) "...till we had **dashed through** the gate-guards, **out** of the lower door and helter-skelter down here." p.103
"...fins que **sortírem disparats per entre** els guardians de la porta, **de** la porta de baix, i correguérem fins aquí sense ordre ni concert." p.91

En aquest cas ens enfrontem a una situació complicada. Per una banda, el verb *dash* constitueix bàsicament la manera com es fa l'acció: els personatges fan un moviment de velocitat sobtada, i les següents estructures -**out of the lower door and helter-skelter down here**- proporcionen per on passen, d'on i cap a on i el punt d'arribada sense la utilització de cap altre verb. Aquesta estructura de múltiples moviments només amb l'ús d'un sol verb és molt habitual en les llengües *satellite-framed*, ja que els satèl·lits assumeixen un pes semàntic molt important. Veiem, doncs, que *dash* porta vinculat *through* (el trajecte), *out* (procedència i direcció), i *down* (punt final, arribada). La traducció catalana ha d'optar per establir quina és la dada més important en aquesta acció, ja que aquesta estructura en una llengua *verb-framed* és pràcticament impossible.

Pel context, el lector sap que els personatges es troben en un lloc tancat i que per fugir a un punt exterior passant per una zona concreta, el primer que han de fer és sortir. Per tant, el traductor opta per verbalitzar la partícula *out* i fer que la manera expressada pel verb anglès es converteixi en un complement del verb (disparats). El verb *sortir*, però, és insuficient per suportar la informació que encara falta transmetre, a on i com arriben els personatges (*helter-skelter down here*), i no té més opcions que introduir un altre verb, que en l'original no hi és, per no perdre la velocitat al relat.

Step: *to move by raising the foot and bringing it down elsewhere or by moving each foot in succession.*

- (31) "... said Bilbo **stepping down into** the middle of them..." p.103
"...cridà en Bilbo **presentant-se al** bell mig de la colla..." p.91

En el cas del verb *step* ens trobem amb el mateix problema de saturació: *step* vol dir fer un pas o passos i porta vinculades dues partícules, *down* i *into*, que expressen dos desplaçaments simultanis: *down*, perquè la posició del personatge és més elevada del lloc on es dirigeix i *into* perquè entra dins d'un espai concret. La traducció catalana, doncs, no especifica cap d'aquests dos trajectes ni la manera com es desenvolupa el moviment.

Squeeze i *nip* (32) (33) són dos verbs que també indiquen com es fa el desplaçament i, a més, quines característiques d'entorn es necessiten per fer aquest moviment. Tot i així, *squeeze* indica forçar alguna cosa per compressió física i *nip* és un sinònim de l'anterior però amb la diferència que la pressió exercida és feta per alguna cosa punxant. *Esmunyir* i *escolar-se* no tenen aquest aspecte de pressió de l'entorn físic, és més aviat un sentit de lliscar i passar vencent algun obstacle. Per tant, a la traducció catalana s'ha optat per perdre part del significat del verb i verbalitzar les partícules *through* i *inside* per expressar el trajecte.

squeeze: *to apply physical pressure to esp opposite sides of; compress; to force or thrust by compression.*

- (32) "...but I **squeezed through** all right-" p.104
"...però m'hi he pogut **esmunyir** malgrat tot..." p.92

nip: *to catch hold of and squeeze sharply.*

- (33) "...he had **nipped inside** the crack just as it snapped to,-" p.105
"...s'havia **escolat** esclatxa **endins**, en el moment precís que aquesta es tancava." p.93

Pel que fa als verbs de manera que expressen desplaçament a peu, també ens trobem amb els verbs *trudge* (34), *limp* (35), *push* (36), *march* (37) i *scuttle* (38), que a la traducció corresponen a *caminar*, *tirar*, *obrir-se pas*, *progressar* i *córrer*, respectivament. Part del mode en què s'efectuen aquests desplaçaments es veu obviat en la seva versió catalana, que ha d'emprar altres estratègies, com en el cas de *limp* (35), on el traductor opta per utilitzar un gerundi que explica com és l'acció que el personatge fa (*tot ranquejant*), assigna un verb que pugui admetre la direcció del desplaçament (*tirar endavant*) i afegeix un altre gerundi (*tot baixant*) per poder explicar el segon desplaçament (*down the gentle slopes*). *Trudge* i *march* també perden en la traducció part del seu significat de caminar en forma de marxa lenta i amb dificultats.

Scuttle (38), però, a la traducció, perd gran part de la manera com es fa el moviment, ja que aquest verb significa "*córrer d'una forma agitada, confusa o nerviosa*". Perdre aquest matis sembla permès en tant que la imatge següent de l'autor és comparar la forma de córrer del personatge amb la d'un conill. Les propietats del moviment del conill són, doncs, assimilades per la imatge d'en Bilbo corrents d'arbre en arbre. El traductor no ha cregut en aquest cas que fos necessari expressar la manera del verb anglès.

trudge: to walk or march steadily and usu laboriously.

- (34) "...and **trudge on**." p.107
"...a **caminar** toquen..." p.94

limp: to walk lamely; to walk so as to avoid placing weight on one foot; to proceed slowly or with difficulty.

- (35) "...They **limped along** now as fast as they were able **down** the gentle slopes of a pine forest in a slanting path leading steadily southwards." p.108
"...Tot ranquejant, **tiraren endavant** tan de pressa com van poder, **tot baixant** a través dels pendents suaus d'un bosc de pins per un caminet que davallava directament vers el sud." p.95

push: to apply a force to (something) in order to cause movement away from the person or thing applying the force.

- (36) "At times they were **pushing through** a sea of bracken..." p.108
"De tant en tant havien d'**obrir-se pas a través** d'una mar de falgueres..." p.95

march: to walk along steadily, usu with a rhythmic stride and in step with others.

- (37) "...at times they were **marching along** quiet as quiet **over** a floor of pine-needles;" p.108
"...d'altres vegades **progressaven sobre** una catifa de pinassa més callats que un mort;" p.95

scuttle: to move back and forth in an agitated, confused or nervous manner.

- (38) "...and was **scuttling about** from trunk to trunk..." p.110
"...i **corria** d'un tronc a un altre..." p.97

Els verbs que indiquen un moviment de pujada o baixada amb diferents característiques de com s'efectuen són els verbs *swarm*, *climb*, *scramble*, *clamber* i *spring*. Gairebé tots aquests verbs indiquen una forma de pujar utilitzant els peus i les mans (*swarm* (39) (40) i *climb* (41) (42)), amb pressa o urgència (*scramble* (43) (43b)), amb dificultat (*clamber* (44)) o de forma sobtada (*spring* (45)). En cap cas el mode exacte del desplaçament s'ha deixat palès a les traduccions al català i s'ha preferit transmetre el trajecte, ja que per context (*pujar als arbres*) el lector ja té una idea aproximada de com és el moviment. *Swarm* (39) (40) porta vinculada la partícula *up* que, en ambdós exemples, pren el lloc del verb (*pujar*). *Climb* (41) (42), en canvi, va seguit de *down* i de *out*, que li donen el sentit verbal de *baixar* i *saltar*. Malgrat que la traducció catalana utilitza per a tots aquests verbs la paraula *pujar*, potser, per donar un sentit més acurat als verbs anglesos, s'haurien pogut utilitzar sinònims com *enfilarse*, *grimpar* o *ascendir*. De totes maneres, en cap cas aquest verbs

tenen els matisos que els verbs anglesos utilitzats en el llibre i, per tant, la traducció es veu abocada a ser una simplificació semàntica de la versió anglesa.

És interessant esmentar que en els exemples del verb *climb* no només la informació en anglès és com s'executa el desplaçament, sinó que necessita el trajecte de l'acció. En el cas (41), *climb down* és traduït per *baixar* però a l'original, a més, indica el punt final del desplaçament (*to the bottom branch*), que la versió catalana també té (*fins la darrera branca*), però això no passa en l'exemple següent (42), on *climb* va acompanyat de *out of the tree*, que indica la procedència del desplaçament i que, en canvi, a la traducció catalana es converteix amb el desplaçament final (*saltar en terra*). Sembla que el verb *climb* pot fer-se en diverses direccions en anglès *climb up*, *climb down*, *climb out*, però no en català, que només pot traduir *climb* en sentit vertical, com a *pujar* (ascendir) o *baixar* (descendir), però no com un moviment que contingui procedència.

swarm: *to climb with the hands and feet.*

climb: *to go upwards with gradual or continuous progress; to go up, down, or about on a more or less vertical surface using the hands to grasp or give support.*

- (39) "..., or were slender enough to **swarm up**." p.109
"...o eren prou primers per **pujar-hi**." p.96
- (40) "*Dwalin and Balin had **swarmed up** a tall slender fir...*" p.110
"En Dwalin i en Balin havien **pujat** a un avet alt i prim..." p.97
- (41) "*...even when he **climbed down to the bottom branch**...*" p.110
"...ni quan en Dori **baixà fins** la darrera branca..." p.97
- (42) "*...So Dori actually **climbed out of the tree**...*" p.110
"...De manera que en Dori hagué de **saltar** en terra..." p.97

scramble: *to move or climb using hands as well as feet, esp hastily; to move with haste, urgency or panic.*

- (43) "*...and let Bilbo **scramble up** and stand on his back.*" p.110
"...i deixar que en Bilbo li **pugés** a l'esquena i s'agafés." p.107
- (43b) "*...who were **scrambling up** now as far as they ever dared to go.*" p.117
"...que ara s'**enfilaven** més amunt del que mai haurien gosat." p.103

clamber: *to climb using hands and feet; also to climb awkwardly or with difficulty.*

- (44) "*He waited till he had **clambered off his shoulders into** the branches.*" p.111
"Esperà fins que aquest hagué **saltironejat** de les seves espatlles per **enfilarse** a les branques." p.98

spring: to move suddenly (as if) by jumping

- (45) "...as he got ready to **spring down from** on high right among the spears of the goblins." p.117
"...i es disposà a **saltar** des de dalt de tot sobre les llances dels goblins." p.103

Els verbs *slide* (46) i *swing* (48) expressen moviments causats per una situació externa depenent de l'espai físic on es troben els personatges. Així, *slide* és el resultat d'estar damunt d'una superfície que llisca sota els peus dels personatges i *swing* (48) és el moviment oscil·lant al estar penjat o suspès en l'aire. En aquest cas l'exemple (46) i la seva traducció són prou fidedignes

En el cas de *swing* (48) (48b) el moviment és de balanceig i té un verb en català que expressa el mateix (*balancejar*), però el fet d'afegir la preposició *up*, deixa de ser un moviment simple a convertir-se en un moviment amb trajecte: es va cap amunt (direcció) balancejant-se (manera). Tant en l'exemple (48) com en el (48b) la forma del moviment es perd en la traducció, ja que en la llengua de marc verbalitzant és més important comunicar el trajecte (*into* i *up*) que el fet del balanceig. La opció del traductor en els exemples (48) i (48b) és traduir-ho emprant el verb *enfilarse*, que si bé no és el més acurat a la traducció potser és el que el català pot permetre per donar el caràcter d'elevant-se del terra.

slide: to move in continuous contact with a smooth surface; to slip or fall by loss of grip or footing.

- (46) "...and they were **sliding away**,..." p.107
"...i tots s'esllavissaven muntanya avall..." p.95
- (47) "...they **slid into** the edge of a climbing wood of pines..." p.108
"...anaren a parar a l'extrem d'una pineda..." p.95

swing: to cause to move vigorously through a wide curve or circle; to move from one point to another by suspension.

- (48) "...some caught hold of the trunks and **swung** themselves **into** lower branches..." p. 108
"...alguns s'aferraren als troncs i s'enfilaren a les branques més baixes..." p.95
- (48b) "A wolf snapped at his cloak as he **swung up**, ..." p.111
"Un llop féu un salt amb la boca oberta per mossegar-lo per la capa en el moment que s'enfilava,..." p.98

3.2.2. Els llops

Les característiques dels llops són totalment diferents a les característiques físiques dels personatges que ja hem tractat. Els llops, animals de quatre potes, són descrits com a personatges ferotges, salvatges, cruels i violents. No poden enfilarse als arbres, lloc on es troben els protagonistes del llibre en el moment que aquells apareixen en escena, però són extremadament àgils i intuïtius. Per tant, els verbs emprats intenten transmetre aquestes característiques a les accions d'aquests personatges.

Trot: to ride, drive, or proceed at a trot; to proceed briskly, hurry.

Trot (n) : a moderately fast pace of a horse or other 4-legged animal in which the legs move in diagonal pairs.

(49) "...Just at that moment the wolves **trotted** howling **into** the clearing".

p.111

"...En aquell precís instant els llops van **assaltar** la clariana tot udolant."

p.97

En l'exemple (49) ens trobem amb el verb *trot*, que ens indica com és el moviment de desplaçament que fan els llops, i la direcció del desplaçament ens ve indicada per la preposició *into*. El problema rau, en aquest cas, que en català també hi ha un verb que ens indica el mode de moviment, *trotar*, però que no podem lligar amb la direcció (*into*). A més, en aquest exemple tenim una complicació afegida, *howling*, un gerundi que afegeix més manera. És a dir, apareixen dues accions (*the wolves trot*, *the wolves howl*) i una direcció (*into the clearing*). *Howling* no està vinculat a la manera com trotaven, sinó que els llops trotaven i udolaven al mateix temps mentre es dirigien cap al centre de la clariana. Són dues accions conjuntes que passen al mateix temps. Per tant, en català, s'ha de triar quina informació és més important i efectiva per al relat. Si es té en compte com s'executa l'acció i s'opta per l'ús del verb *trotar* a la traducció, la frase resultant no és una frase natural en català i igualment perd una part del sentit que té en anglès (els llops arriben de cop i volta).

* Just en aquell moment els llops trotaren, tot udolant, clariana endins.

En la versió anglesa (49), i segons context, els llops, udolant, arriben trotant a la clariana. Traduïda gairebé literalment, perd el sentit d'un moviment continu. De la traducció literal catalana se'n deriva que els llops estaven fora de la clariana i que a l'hora d'entrar-hi es posen a trotar i a udolar. És per aquesta raó que, per tal de donar una traducció el més acurada possible, és imprescindible poder discriminar la informació i triar la més adient al sentit de l'obra original.

En les llengües *verb-framed* pesa més la direcció que el mode en què es realitza el verb i, per tant, s'ha de prescindir de la informació modal del verb per ser fidedignes al sentit del text original. Així, *into* es converteix en el nucli important de la frase, i *trot* desapareix, ja que la dada que el traductor ha considerat més important és que els llops entren udolant.

El verb *leap* no és un verb de moviment exclusiu d'éssers de quatre potes, però sí és la primera vegada que apareix en el capítol quan parla i descriu accions

dels wargs. Està traduït com *saltar* (50), *donar bots* (51) i *botar* (53) i va acompanyat de les partícules *up*, *to and fro* i *in* respectivament. Es pot considerar un sinònim del verb *jump* però no s'ha trobat en tot aquest capítol que aquest verb tingui com a subjecte un personatge de forma humana, sinó que només apareix, com ja hem dit, com a moviments que fan els wargs o també les àligues.

El fet que el traductor hagi optat per utilitzar els verbs *saltar* (50) i *donar bots* o *botar* (51) (52) per traduir-lo, ens indica que hi ha certs matisos en el significat d'aquest verb, potser no tant en anglès com en català. En el cas de l'exemple (50), *leap* va seguit de la partícula *up*, fet que seria redundant, ja que *saltar* sempre té un sentit ascendent, encara que el punt final del trajecte fos més baix, però el fet que vagi seguit de *at the trunk*, ja ens proporciona el significat que fa un salt cap amunt en direcció del tronc. Tanmateix, en els exemples (51) i (52), el fet que el traductor associï *leap* amb *botar* o *donar bots* fa entendre que el salt no és un moviment calculat, sinó brusc i precipitat, que és exactament el que la versió anglesa transmet per context. Així, en el DIEC2 diu que bot és un "*salt brusc d'una persona o un animal*".

Leap: to jump in or through the air; to rise quickly.

(50) "*In a minute there was a whole pack of them yelping all round the tree and **leaping up** at the trunk...*" p.111

"En un moment tota una canalla de llops ganyolava tot al voltant de l'arbre i **saltava** cap al tronc..." p.98

(51) "*...and he was **leaping to and fro** yelping horribly.*" p.113

"...i el llop començà a **donar bots** a una banda i a una altra, tot udolant esgarrifosament." p.100

(53) "*...and he **leaped in** the air ten feet, and then **rushed round** and round the circle biting...*" p.113

"...i aquest **botà** pels aires deu peus i després **corregué donant voltes** i voltes i més voltes mossegant..." p.100

Rush: rapid and violent forward motion; an onslaught, attack.

En el cas de l'exemple (53) també ens trobem amb un altre verb de moviment, el verb *rush*, que com la seva definició ens indica, vol dir fer un moviment endavant precipitat, ràpid i violent, com sortir disparat o sortir corrents. El verb *rush* indica l'inici de l'acció de córrer i per tant, en la traducció aquest "començar de cop i volta a" es perd per no fer que a la versió catalana el progrés de l'acció total fos massa feixuc.

Igual que *leap* o *trot*, el verb *run* (54) també té el seu verb homòleg en català, *córrer*, que indica com es fa un desplaçament: "*transportar-se d'un lloc a un altre movent les cames de manera que a cada passa hi ha un moment en què cap dels dos peus no toca a terra (oposat a caminar)*" (DIEC2). El fet que el verb en anglès tingui el seu corresponent en català facilita enormement la tasca

de traduir la frase original mantenint tots els aspectes del moviment. El que en aquest cas incorpora el mode al verb és la partícula que l'acompanya, *about*, que ens proporciona més informació de com es fa el desplaçament: no només és córrer, a més indica que és d'una manera desordenada, sense ordre ni concert, sense restriccions. Aquesta manera del verb ve expressada en la traducció catalana mitjançant l'adjectiu "*enfollits*", que complementa tant el verb com el subjecte.

Run: *to go faster than a walk; to go steadily by springing steps so that both feet leave the ground for an instant in each step.*

- (54) "...those that were burning were **running about** howling and setting others alight..." p.114
"...els que s'incendiaven **corrien enfollits** udolant i contagiant el foc a d'altres,..." p.100

3.2.3. Les àligues

Les àligues són unes grans aus que fan uns moviments completament diferents al dels personatges amb forma humana o als llops, ja que el seu hàbitat natural es troba en un lloc elevat i el seu entorn de desplaçament és l'aire.

Els verbs relacionats amb els desplaçaments de les àligues són els verbs *sweep*, *leap*, *circle* i *swoop* però està clar que el verb de moviment per excel·lència de les aus és el verb *fly*, *volar*. Aquest moviment, que és el desplaçament dins l'aire per mitja d'ales o per la força del vent, ens proporciona el mode del desplaçament, però ha d'anar acompanyat d'alguna partícula que ens indiqui el trajecte. En català també existeix el verb que té el mateix significat, però quan es troba amb una estructura anglesa on apareix el trajecte del moviment, tornem a trobar-nos amb les mateixes dificultats per discriminar quina part de la informació és la important d'esmentar. Així com ens passava amb el verb *trot* també ens passa amb el verb *fly*.

En l'exemple (56) el verb *fly* es pot traduir sense cap problema pel corresponent verb català *volar*. Ambdues llengües, *verb-framed* o *satellite-framed* permeten aquest verb de moviment saturat amb la manera sense presentar cap dificultat afegida. En el cas de l'exemple (55), la traducció proposada és *envolar-se*, és a dir començar a volar. El fet que el verb vagi acompanyat de la partícula *away* i *from* ens indica que el trajecte que els personatges fan en aquest cas té una procedència, un punt de partida (*from the mountains*) i una distància que recorren (*away*) però no un punt d'arribada. En la traducció catalana es pot respectar una part de l'estructura anglesa mantenint la dada de la procedència (*des de les muntanyes*), però el sentit de "lluny enllà" que té la partícula *away* és obviada, ja que no es pot incloure en l'estructura proposada pel traductor. En canvi, si s'hagués optat per una traducció més literal (*van volar lluny de les muntanyes) el sentit de posar-se a volar s'hauria perdut i restaria similitud a la versió original.

Fly: *to move in or pass through the air by means of wings; to move through the air or space.*

- (55) "...and they **flew away from** the mountains..." p. 115
"...i tot **envolant-se des** de les muntanyes..." p.101
- (56) "*Other birds **flew to** the tree-tops...*" p.117
"Altres aus **volaren fins** a les capçades dels arbres..." p.103
- (57) "*Soon another eagle **flew up**.*" p. 119
"Aviat n'**arribà** una altra." p.105
- (58) "...and **flew away with him into** the night..." p.119
"...i **marxà volant**, ..." p.105

En el cas, però, de l'exemple (58), on ens trobem de nou que una estructura de llengua de marc satel·litzant no pot ser traduïda per una d'emmarcament verbal literalment, i s'opta pel camí usual de fer que el trajecte que proveeix la partícula en anglès es verbalitzi i la manera que infereix el verb anglès aparegui com un gerundi en català. *Away*, en aquest cas, es transforma a la traducció per "marxar" perquè la partícula té la càrrega del trajecte i satura el verb de moviment i *flew*, que té la manera, es converteix en un circumstancial ("volant").

Molt sovint, la manera proveïda pel verb anglès, en les traduccions catalanes, pot ser elidida pel context, tal com passa en (57), construcció per a la qual, d'altra banda, seria molt difícil trobar una traducció adient, si no fos que s'afegís alguna estructura verbal de suport, com per exemple "aviat n'arribà una altra volant" o "aviat aparegué volant una altra àliga".

Relacionat amb el verb *fly* i amb els moviments que fan les ales de les àligues el verb *sweep* (59) (60) el trobem acompanyat de les partícules *up* (59) i *down* (60) que ens indiquen el trajecte que aquest moviment fa. En (59) la traducció catalana s'ha optat per convertir el trajecte en la informació que proveeix el verb (*up* per *aixecar*) i la manera s'ha especificat mitjançant la nominalització de la manera del verb amb funció de complement directe (*swept* per "*el vol*").

Sweep: *to go with stately or sweeping movements; to move or extend in a wide curve or range.*

- (59) "*He **swept up into** the air.*" p.114
"**Aixecà el vol** en la nit." p.100
- (60) "*Just at that moment the Lord of the Eagles **swept down** from above, seized him in his talons, and was gone.*" p.117
"En aquell precís instant el Senyor de les Àguiles **fendí** l'aire des de les altures, l'engrapà amb les urpes, i desaparegué." p.103

En el cas de l'exemple (60) el traductor utilitza el verb *fendre* per traduir *sweep down*. Segons el DIEC2, *fendre* significa "*travessar subtilment i de pressa, un fluid*", i en dona un exemple: "*l'àguila fenia l'aire batent suaument les ales*". La

traducció de l'exemple (60) proposa en aquest cas un verb que indica la manera com s'executa el moviment de desplaçament, però fa prevaler el medi en què es desenvolupa el desplaçament (l'aire) per damunt d'expressar el trajecte que proporciona l'original (*down*).

Leap: *to jump in or through the air; to rise quickly*

- (61) "*Two of his guards from the rocks at either hand **leaped** up to follow him.*" p.114
"Dos dels seus guardes a costat i costat **s'enlairaren** per seguir-lo."
p.100

Circle: *to move in a circle.*

- (62) "*They **circled up** in the sky.*" p.114
"**Voleiaren en cercles** per dalt del cel" p.100
- (63) "*A few eagles were **circling** and sweeping **above** the battle-ground.*" p. 118
"Encara quedaven algunes àguiles que **voleiaven** el camp de batalla i fendien els aires." p.104

El verb *circle* (62) (63) és un dels verbs emprats que bàsicament expressa el trajecte del moviment, perquè fer un cercle no proporciona la manera com es fa. Per poder transmetre el sentit d'aquest verb, la llengua catalana necessita un verb i un complement perquè cap verb en aquesta llengua pot descriure aquesta acció. *Fer cercles* o *moure's en cercle* serien les traduccions més acurades possibles però el traductor, en aquests casos, ha preferit utilitzar un verb de manera (*voleiar*), i només en (62) ha expressat el trajecte complet (*en cercles per dalt del cel*).

Swoop (64) i (65), en català, significa *escometre, precipitar-se o llançar-se en picat*. Si bé és cert que aquest verb indica com es fa el moviment de desplaçament (*moure's abruptament, fer un atac sobtat o una escomesa*) també apareix el mateix verb en català, per la qual cosa la traducció no ha de presentar gaire dificultat. En els exemples (64), (65) i (66) bé es podria fer una traducció emprant el verb corresponent en llengua catalana. De fet, en l'exemple (64) el traductor opta per fer-ho, però en (65) i (66) el traductor utilitza el verb *caure* (al damunt) i *envolar-se*, respectivament.

Swoop: *to move abruptly with a sweep; to make a sudden attack or raid.*

- (64) "*They **swooped** on them and drove them shrieking back to their caves.*" p. 114
"S'hi **llençaven en picat** i els obligaven a fugir amb grans esgarrips cap a llurs coves." p.101.
- (65) "*Over them **swooped** the eagles.*" p.117
"Les àlguies els **queien al damunt**;" p.103

- (66) "...and **swooped off**." p.119
"...i **s'envolà**." p.105

3.2.4. El paisatge

En aquest capítol del *Hòbbit* hi ha molt poques descripcions estàtiques del paisatge per on es mouen els personatges. Però, fins i tot en algunes d'aquestes descripcions s'utilitzen verbs que transmeten una sensació de moviment continuat. En aquests exemples de moviments ens trobem amb verbs com *fall*, *slope* i *sink*, i verbs neutres de moviment com *go* i *come*. En el cas del verb *fall* (67) i (68) podem veure que les traduccions han sigut més retòrico-poètiques que literals, però que han mantingut un cert aire de desplaçament, utilitzant els verbs *allargassar-se* i *descendir*.

Igualment, en els altres exemples veiem com en la versió anglesa s'utilitzen verbs com *slope*, *go* i *sink* acompanyats de partícules que expressen el trajecte, malgrat que en la traducció s'opti per donar una interpretació lleugerament poètica d'aquestes estructures. Així *sloped away* (s'inclinava lluny enllà [trad. pròpia]) està traduït com *queia en pendent* o *gone behind*, que té un verb neutre de moviment de desplaçament, ho tradueix com *ocultat darrera*.

Fall: *to descend freely by the force of the gravity.*

- (67) "*Their shadows **fell across** Bilbo's path,...*" p.101
"L'ombra de les serralades **s'allargassava creuant** el seu camí..." p.89
- (68) "*...could see before him only ridges and slopes **falling towards** lowlands...*" p.101
"...pogué veure turons i vessants que **descendien cap** a les terres baixes..." p.89

Slope: *to take an oblique course; incline*

- (69) "*...the ground **sloped away**...*" p.101
"...el terreny **queia** en pendent..." p.89
- (70) "*...till the sun began to **sink** westwards behind the mountains.*" p.101
"...fins que el sol començà a **davallar** vers l'oest..., darrera les muntanyes." p.89
- (71) "*The sun had long **gone behind** the mountains*" p.108
"El sol ja feia estona que s'havia **ocultat** darrera les muntanyes." p.95
- (72) "*The pale peaks of the mountains were **coming nearer***" p.118
"Els pics pàl·lids de les muntanyes **s'acostaven**,..." p.104

Amb aquest últim exemple (72) es corroboren les pautes de comportament de les dues llengües que s'han tractat al llarg de tot el treball: en aquest cas, la

partícula que acompanya el verb de moviment (*nearer*) és la que es converteix en verb en la versió catalana (*acostar-se*), mentre que el verb en anglès (*come*) no apareix en la frase en català, fet que demostra la importància del trajecte en els verbs de moviment de desplaçament en la llengua catalana (com a llengua d'emmarcament verbal).

4. Conclusions

L'estudi que s'ha portat a terme en aquestes pàgines es pot dividir en dos grans blocs: un primer bloc estableix i descriu el marc teòric en què s'inscriu l'anàlisi de les llengües treballades, i un segon bloc consisteix en la tria i anàlisi dels exemples per a aquest marc teòric, partint del buidatge de les estructures de verbs de moviment que apareixen en el capítol VI de l'obra de J. R. R. Tolkien, *El Hòbbit*.

Pel que fa al primer bloc esmentat més amunt, hem constatat, basant-nos en estudis fets per diversos autors, que les llengües s'han dividit en llengües de marc verbalitzant i llengües de marc satel·litzant. Aquests dos grups es diferencien en el tractament que fan de les estructures gramaticals relacionades amb els verbs de moviment que impliquen desplaçament. En tant que les llengües de marc verbalitzant o *verb-framed* tenen un verb saturat amb la informació del trajecte del moviment, les llengües *satel·lite-framed* o de marc satel·litzant el tenen saturat en la manera com s'efectua l'acció.

Un cop establertes les diferències entre aquests dos grups de llengües, s'ha intentat copsar el comportament del català, com a llengua *verb-framed*, quan s'encara a una traducció de l'anglès (com a llengua *satellite-framed*). L'anglès i el català, com a llengües d'estirp diferent, gestionen de manera molt diferenciada la informació relacionada amb els verbs de moviment amb desplaçament. Ambdues llengües tenen els mateixos components per expressar qualsevol tipus d'acció (figura, fons, moviment, trajecte, manera i causa), però tenen prioritats distintes a l'hora de treballar-les. Així, en anglès el verb està saturat amb la manera com s'efectua l'acció i una preposició o partícula vinculada al verb és la que s'encarrega d'expressar el trajecte. En el moment que volem traduir aquesta estructura al català, el traductor ha d'escollir quina característica és la que creu important que ha de comunicar, ja que el verb català acostuma a estar saturat amb el trajecte de l'acció i, per tant, no pot incloure la manera com s'executa el moviment, i cal buscar altres recursos per fer-ho si es creu que s'ha d'esmentar aquest aspecte o, al contrari, si es pot obviar sense que la traducció quedi malmesa.

El segon bloc del treball consisteix en el buidatge i comentari de les estructures dels verbs de moviment amb desplaçament, i la seva traducció al català que es troben en el capítol VI de l'obra de J. R. R. Tolkien, *El Hòbbit* i que confirmen aquests comportaments de les estructures esmentades. En els exemples estudiats

s'han pogut anar confirmant tots aquests recursos a l'hora de traduir de l'anglès al català: per una banda, la manera, en català, s'incorpora afegint complements al verb (adverbis, complements preposicionals...) i el trajecte molt sovint ve incorporat en el significat del verb o ratificat mitjançant complements verbals. En segon lloc, es pot comprovar que en molts casos la versió catalana elimina informació sobre la manera com s'executa el moviment i, a més, en comparació, el trajecte en anglès té molt més ritme i mostra unes construccions sintàctiques menys complexes que la traducció catalana en acceptar multituds de partícules diferents vinculades al verb que indiquen tota la evolució del moviment.

Les narracions en anglès, doncs, són més precises pel que fa al trajecte del moviment i a la manera com s'executa l'acció i, de forma continuada, el traductor es troba amb l'obligació de triar què és allò que ha de deixar palès en el seu treball: incloure tota la informació que dona el verb en anglès i convertir la versió catalana en una lectura pesant i sense ritme, o discriminar alguns aspectes i només esmentar el més important per fer una traducció més lleugera i adaptada a les estructures gramaticals de la llengua traduïda.

González Escolano (2001) conclou el seu estudi proposant unes pautes per a la correcta traducció de les estructures i suggeria *a)* respectar l'aspecte del verb prioritzat en la llengua original en la mesura possible, *b)* respectar les característiques lèxiques de la llengua de traducció, fet que implicaria molt sovint prescindir de l'expressió de manera, i *c)* evitar expressar la manera com s'executa el desplaçament si el verb anglès no la transmet i potenciar l'ús dels verbs saturats amb el trajecte quan es tradueixin passatges no descriptius.

Si bé és cert que aquests punts ajuden a establir unes pautes quan es tradueix una llengua *satellite-framed* a una *verb-framed*, cal tenir en compte que moltes vegades la manera sí que és important a l'hora d'expressar un moviment de desplaçament. La llengua catalana, com a llengua d'emmarcament verbal, prioritza, tal com hem vist, l'expressió del trajecte davant la manera, però moltes vegades, el trajecte pot inferir-se en el context de l'acció i d'aquesta forma es pot especificar la manera mitjançant altres recursos.

Tanmateix hi ha verbs que són pràcticament impossibles de traduir de forma concisa i cal triar què és important expressar. S'hauria, en aquest cas, de poder potenciar l'ús dels verbs catalans saturats amb la manera que té el verb corresponent en anglès (*wander-errar, trot-trotar...*) i, tal com proposa González, emprar àmpliament els verbs saturats amb trajecte.

Cal fer esment, però, que l'elasticitat dels verbs en anglès és molt difícil de tractar des de la perspectiva de la llengua catalana i aquesta elasticitat és en gran part produïda pel poder lèxic que tenen les preposicions i partícules angleses. Aquests satèl·lits són cabdals per expressar trajecte i moviment, fins al punt de conferir moviment a un verb estàtic (e.g. *roar along*), o expressar un trajecte complex sense necessitat d'aportar el verb cada vegada (e.g. *...till we had **dashed through** the gate-guards, **out** of the lower door and helter-skelter **down** here.*). Els verbs anglesos de moviment que impliquen desplaçament estan sustentats bàsicament per dos pilars: l'expressió de manera saturada en el verb i les partícules i preposicions vinculades a ell. En català,

doncs, es presenta doble feina: conjuguar aquests dos aspectes verbals sent fidels a les estructures gramaticals de la llengua pròpia.

Per finalitzar, només volem constatar que és evident que, un cop fet el treball, el verb anglès té uns matisos que sovint la llengua catalana no té i que quan s'ha de traduir s'ha de tenir clar què és el més important que vol comunicar l'autor de l'original. La manera com s'executa l'acció del verb en anglès és de cabdal importància en aquesta llengua, i si no, només cal fixar-se en el James Bond: el Martini *stirred, not shaken*.

5. Bibliografia

ALTURO, N. (2001). "*Les activitats no són accions. Situacions i tipus de text en anglès i en català*". [En línia] A: CUENCA, M.J.; RAMOS, J.R. (eds.) *Caplletra: Revista Internacional de Filologia*. Núm. 30. (Exemplar dedicat a: Anàlisi Contrastiva). [S. l.]: Universidad de la Rioja, p.111-133. <<http://dialnet.unirioja.es>>

BRENDA, J. (2001). "Qualitative Studies in Contrastive Rhetoric: An Analysis of Composition Research". [En línia] [S. l.], [s. n.] <<http://web.syr.edu/~jpbrenda/methcomm.htm>>

CUENCA, M. J. (2002). "Anàlisi contrastiva, lingüística aplicada i lingüística teòrica". A: *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes/XLV. Miscel·lània Joan Veny 1*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p.11-31.

CUENCA, M.J. [S. a.]. *Sintaxi catalana*. (Mòduls). 2a ed. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.

CUENCA, M.J. i RAMOS, J.R. (eds.). (2001). *Caplletra: Revista Internacional de Filologia*. Número 30. Dedicado a anàlisi contrastiva. [En línia]. <http://dialnet.unirioja.es>

Diccionario Oxford de Phrasal Verbs Inglés-Español, Oxford (2009)

ESPINAL, M.T. (coord.) (2001). *Lexicologia catalana. Semàntica del mot i semàntica de l'oració*. (Mòduls). Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.

GONZALVEZ I ESCOLANO, H. [S. a.] "Estudi contrastiu de l'expressió del desplaçament físic espacial en les traduccions de novel·les angleses al català. Unes quantes orientacions cognitives per als traductors". [S. l.]: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Universitat d'Alacant.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. (1995). *Diccionari de la Llengua Catalana*. 1a ed., 4a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana i Edicions 62.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *DIEC2*. [En línia] <<http://dlc.iec.cat/index.html>>.

Longman Dictionary of the English Language. (1985). Essex: Longman.

MALMBERG, B. (1984). *La Lengua y el hombre. Introducción a los problemas generales de la Lingüística*. Madrid: Ediciones ISTMO, ("Colección Fundamentos 8").

MATEU FONTANALS, J. (2005). "Llenguatge i cognició". A: ROSSELLÓ XIMENES, J. (coord.). *Lingüística general II (mòduls)*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.

MATEU FONTANALS, J. (1997). "Tipologia lingüística y enseñanza de segundas lenguas". A: LOSADA, J. R. (ed.) *Actas I Congreso Internacional de Lingüística Contrastiva, Bilingüismo, Traducción y su aplicación a la enseñanza de segundas lenguas*. [S. l.]: Servicio de publicaciones de la Universidad de Vigo, p.91-99.

MINAMI, M. [S. a.]. *The Development of Narrative in Second Language Acquisition: Frog stories*. [En línia]. [S. l.]: San Francisco State University. <www.cyber.sist.chukyo-u.ac.jp/JSL/SLS/SLS3/Minami.pdf>

MUÑOZ MARTIN, R. (1995). *Lingüística per a la traducció*. Vic: Eumo Editorial, Facultat de Traducció i Interpretació de la UPF, Departament de Traducció i d'Interpretació de la UAB i Facultat de Traducció i Interpretació d'Osona dels EUV.

OLIVA, S. i BUXTON, A. (1989). *Diccionari Anglès-Català*. 2a ed., 3a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

QUIRK, R. & GREENBAUM, S. (1988). *A University Grammar of English*. Essex: Longman.

PAVLENKO, A. (2004). "Narrative study in sociolinguistics". A: LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES (eds.). *Relating events in narratives, volume 2*. Temple University, p. 292-301.

PEDERSEN, J. [S. a.] "Organización léxica y esquemática- una perspectiva tipológica". Copenhagen: Universidad de Copenhagen. Departamento de Filología Inglesa, Germánica y Románica.

SAPIR, E. (1989). *El llenguatge*. Barcelona: Editorial Empúries.

- SLOBIN, D. (1996). "Two Ways to Travel: Verbs of Motion in English and Spanish". A: SHIBATANI, M & THOMPSON, S.A. (eds.). *Grammatical Constructions. Their Form and Meaning*. Oxford: Clarendon Press, p.195-220.
- SLOBIN, D.I. (2004). "Relating Narrative Events in Translation". A: D. RAVID & H.B. SHYLDKROT (eds.). *Perspectives on language and language development: Essays in honor of Ruth A. Berman*. Dordrecht: Kluwer, p.1-12.
- SLOBIN, D.I. (2003). "Language and thought on line: cognitive consequences of linguistic relativity". A: D. GENTNER & S. GOLDIN (eds.). *Language in mind: Advances in the study of languages and thought*. Cambridge, MA: MIT Press. p. 157-192.
- SLOBIN, D.I. (2004). "The many ways to search for a frog: linguistic typology and the expression of motion events". [En línia]. A: STRÖMQVIST, SVEN and LUDO VERHOVEN (eds.). *Relating Events in Narratives, Volume 2: Typological and Contextual Perspectives*. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates. <www.ihd.berkeley.edu/linguisticstypologyofmotionevents.pdf>
- SWAN, M. (1987). *Practical English Usage*. Oxford: Oxford University Press.
- TOLKIEN, J. R. R. (1937) *The Hobbit or There and Back Again*. London: George Allen & Unwin Ltd. [Trad. cast. M. Figueroa. (1982). *El hobbit*. Barcelona: Minotauro.] [Trad. cat. F. Parcerisas. (1983). *El Hòbbit o viatge d'anada i tornada*. Valls: Edicions La Magrana]

6. Annexos

Verbs de moviment amb desplaçament en el capítol VI de l'obra de J. R. R. Tolkien, *El Hòbbit* (graella a les pàgines següents)

Verbs de moviment amb desplaçament en el capítol VI de l'obra de J. R. R. Tolkien, *El Hòbbit*.

Verbs de moviment en <i>The hobbit</i>	Verbs de moviment (català) a la traducció de <i>El Hòbbit</i>	Traducció dels verbs de moviment <i>Diccionari Anglès-Català</i> ²	Verbs de moviment (<i>Longman Dictionary of the English Language</i>) ³
wander (on)	errar caminar	vagar per, errar, andarejar, perdre's	<i>wander: to go idly or aimlessly about; to follow or extend along a winding course; to roam over</i>
sink	davallar	enfonsar, submergir, destruir	
fall (over) (out of)	allargassar descendir caure caure de	caure, disminuir, minvar	<i>to descend freely by the force of the gravity</i>
go (back) (into) (on) (down) (up) (away)	transitar recórrer ocultar-se aplegar-se tornar (a ficar-se) seguir (endavant) baixar pujar allunyar-se	anar, anar-se'n, viatjar, caminar tornar seguir, continuar baixar pujar marxar, anar-se'n	<i>to move on a course; proceed, to move out of or away from a place; leave</i>
creep (along) (down)	acostar-se brollar	arrossegar-se, lliscar, anar a quatre grapes	<i>to move along slowly with the body close to the ground; to crawl on all fours; to go timidly or cautiously so as to escape notice.</i>
slope (away)	caure	inclinat, decantar	<i>to take an oblique course; incline</i>
crawl	ficar-se	caminar a quatre grapes, reptar, arrossegar-se	<i>to move on hands and knees; to move slowly in a prone position (as if) without the use of limbs; to move or progress slowly or laboriously.</i>

² OLIVA, S. i BUXTON, A. (1989). *Diccionari Anglès-Català*. 2a ed., 3a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

³ *Longman Dictionary of the English Language*. (1985). Essex: Longman.

come (along) (at) (on) (to) (out) (down) (upon) (up) (back)	aplegar-se Sortir venir caure arribar sortir davallar arribar caure sobre aparèixer tornar	anar, venir progressar arribar a avançar, progressar pujar a aparèixer, sortir baixar, esfondrar-se esllavissar-se aparèixer al damunt pujar, aparèixer tornar, tornar a aparèixer	<i>to move towards something nearer, esp towards the speaker; approach</i>
run (back)	córrer fugir	córrer tornar corrent	<i>to go faster than a walk; to go steadily by springing steps so that both feet leave the ground for an instant in each step.</i>
dash (through, out, down)	sortir disparat	sortir atropelladament	<i>to move with sudden speed; to smash .</i>
step (down)	presentar-se	espaïar,acompassar, fer un pas, anar, caminar	<i>to move by raising the foot and bringing it down elsewhere or by moving each foot in succession.</i>
walk (into)	esmunyir-se	entrar com si res, caure en	<i>to move along on foot; advance by steps in such a way that at least one foot is always in contact with the ground.</i>
jump (over)	saltar	saltar per sobre de	<i>to spring into the air; leap; esp to spring free from the ground or other base by the muscular action of feet and legs; to move suddenly or involuntarily.</i>
squeeze (through)	esmunyir	esmunyir, passar amb dificultat	<i>to apply physical pressure to esp opposite sides of; compress; to force or thrust by compression.</i>
turn (back) (up)	fer (mitja volta) aparèixer	recular, fer tornar enrere sorgir, ensopegar amb	
nip	escolar-se	passar entre	<i>to catch hold of and squeeze sharply.</i>
get (on) (into) (back)	escudar-se enxampar proseguir (endavant) pujar acabar	aconseguir arribar posar a, progressar, sortir-se'n, seguir arribar a entrar, pujar a tornar	<i>to cause to come, go or move.</i>

(over)	travessar		
pass	passar	passar, circular	<i>to move, proceed; to go away</i>
trudge (on)	caminar	recórrer a peu (fatigosament)	<i>to walk or march steadily and usu laboriously.</i>
roll (away) (over)	rodolar rodolar per terra	rodar, rodolar, tomballar, tombar-se, girar-se	<i>to propel forwards by causing to turn over and over on a surface; to cause to move in a circular manner.</i>
slide (away) (into)	esllavissar-se anar a parar	córrer, lliscar, patinar anar lliscant a parar	<i>to move in continuous contact with a smooth surface; to slip or fall by loss of grip or footing.</i>
swing (into) (up)	enfilarse =	balancejar, gronxar, oscil·lar, penjar, estar penjat	<i>to cause to move vigorously through a wide curve or circle; to move from one point to another by suspension.</i>
limp (along)	tirar endavant ranquejant	coixejar	<i>to walk lamely; esp to walk so as to avoid placing weigh on one foot; to proceed slowly or with difficulty</i>
push (through)	obrir-se pas	treure's del damunt, empènyer a través de	<i>to apply a force to (something) in order to cause movement away from the person or thing applying the force.</i>
march (along) (to)	progressar anar	marxar, recórrer marxant	<i>to walk along steadily, usu with a rhythmic stride and in step with others.</i>
swarm (up)	pujar	enfilarse, emparrar-se	<i>to climb; specif to climb with the hands and feet.</i>
climb (down) (out of)	grimpar baixar saltar a	enfilarse baixar saltar	<i>to go upwards with gradual or continuous progress; to go up, down, or about on a more or less vertical surface using the hands to grasp or give support.</i>
scuttle (about)	córrer	fugir corrents	<i>to move back and forth in an agitated, confused or nervous manner.</i>
scramble (up)	pujar	enfilarse, sortir de quatre potes	<i>to move or climb using hands as well as feet, esp hastily; to move with haste, urgency or panic.</i>
trot (into)	assaltar	trotar, anar al trot	<i>to ride, drive, or proceed at a trot; to proceed briskly, hurry.</i>
clamber (off)	saltironejat de	enfilarse, pujar de quatre potes	<i>to climb using hands and feet; also to climb awkwardly or with difficulty.</i>
leap (up)	donar bots saltar encerclar saltar enlairar-se	saltar, botar, saltironar, cabriolar posar-se dret d'un salt, pujar de cop	<i>to jump in or through the air; to rise quickly</i>
rush (round)	córrer donant voltes	abalancar-se, llançar-se, atropellar-se	<i>rapid and violent forward motion; an onslaught, attack.</i>
sweep (up) (down)	aixecar el vol fendir	estendre's	<i>to go with stately or sweeping movements; to move or extend in a wide curve or range.</i>

(back) (off)	voleiar enrera envolarse		
circle (up)	voleiar en cercles	donar voltes, giravoltar	<i>to move in a circle.</i>
swoop	llençar-se en picat	investir, arremetre, precipitar-se	<i>to move abruptly with a sweep; to make a sudden attack or raid.</i>
fly (away) (up)	envolar-se arribar	anar-se'n volant	<i>to move in or pass through the air by means of wings; to move through the air or space.</i>
spring (down) (up)	saltar pujar	saltar aixecar-se d'una revolada	<i>to move suddenly (as if) by jumping</i>
rise	enlairar-se	alçar-se, aixecar-se	<i>to assume an upright position, esp from lying, kneeling, or sitting.</i>